

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

23

września 2018

niedziela

18:00

NFM, Sala Główna

Orkiestra Symfoniczna Lwowskiej Narodowej Filharmonii

Volodymyr Syvokhip – dyrygent

Orkiestra Symfoniczna Lwowskiej Narodowej Filharmonii

Program:

Borys Latoszynski (1895–1968) *Poemat symfoniczny „Grażyna” wg Adama Mickiewicza* op. 58 [16']

Myroslav Skoryk (*1938) *Koncert karpacki* [16']

Piotr Czajkowski (1840–1893) *V Symfonia e-moll* op. 64 [45']

I Andante – Allegro con anima

II Andante cantabile con alcuna licenza

III Valse. Allegro moderato

IV Finale

M. Skoryk

P. Czajkowski

OMÓWIENIE

Agata Adamczyk

„Powagą zdziwi, a świeżością znęca – / Zda się, że lato oglądasz przy wiosnie, / Ze kwiat młodego nie stracić rumieńca, / A razem owoc wnet pełni dorosnie, / Nie tylko licem nikt jej nie mógł sprostać [...]” – według Adama Mickiewicza uroda Grażyny, czyli tytułowej bohaterki jego poematu, nie miała sobie równych. By podkreślić powab i wdzięk księżnej, poeta nadał jej nawet imię, które utworzył od litewskiego przymiotnika „grazi”, czyli „piękna”. Poza opisem wyglądu zewnętrznego bohaterki w tekście znajdziemy także pochwałę jej moralności oraz rycerskiej cnoty. Grażyna bowiem, wykazując się wyjątkową odwagą, przebrana w zbroję męża stanęła na czele wojsk walczących z zakonem krzyżackim. Heroiczny czyn „niewiasty z wdzięków, a bohatera z ducha”, dokonany w imię wyższości racji ogólnej nad indywidualną, przyniósł jednak księżnej śmierć na polu walki. Pogrzeb miała rycerski: jej ciało złożono na stosie, który podpalono. Książę Litawor nie potrafił przeboleć straty ukochanej – rzucił się w płomienie i zginął.

Dzieło Mickiewicza stało się inspiracją dla ukraińskiego kompozytora Borysa Latoszyńskiego, który w setną rocznicę śmierci polskiego wieszczka (1955 r.) napisał *Poemat symfoniczny „Grażyna”* op. 58. Muzyka pełni w nim funkcję ilustracyjną, przeprowadza słuchacza przez wartki bieg akcji tej romantycznej opowieści. Nietrudno zatem znaleźć odniesienia do poszczególnych wydarzeń, jak najazd Krzyżaków na zamek Litawora i Grażyny, obrona Litwinów pod wodzą księżnej przebranej za swojego męża, kontratak Litawora, zwycięstwo okupione śmiercią, a na koniec potężenie małżonków w płomieniach pogrzebowego stosu.

Myroslav Skoryk to obok Latoszyńskiego jeden z najważniejszych ukraińskich kompozytorów. Obaj artyści zajmują miejsce podobne do tego, które mają w swoich kulturach narodowych Szymanowski, Kodály czy Bartók. Przetomem w karierze Skoryka był rok 1965, gdy za muzykę do filmu Siergieja Paradzanowa *Cienie zapomnianych przodków* otrzymał od Dymitra Szostakowicza list pochwalny.

Koncert karpacki powstał w 1972 r. i stanowi wspomnienie odbytej cztery lata wcześniej podróży wzdłuż jednego z największych łańcuchów górskich środkowej Europy – to podczas tej wyprawy kompozytor zbierał materiał do dzieła Paradzanowa. Część

muzyki, pierwotnie zaplanowanej na potrzeby filmu, kilka lat później wykorzystał w *Koncertcie karpackim* na dużą orkiestrę.

W swojej twórczości ukraiński artysta od początku łączył tradycję, w tym również folklor, z bardziej współczesnymi technikami kompozytorskimi. W niezwykle barwnym *Koncertcie karpackim* odnajdziemy zatem liczne odniesienia do kultury Hucutów (górali karpackich) i zachwycającego krajobrazu Karpat, choć próżno tu szukać muzycznych cytatów.

Piotr Czajkowski pisał *V Symfonię e-moll* op. 64 u szczytu stawy. Jednocześnie był to dla niego czas największego zwątpienia we własne możliwości twórcze (a to za sprawą kilku niepochlebnych recenzji) oraz okres peten osobistych rozterek i dramatów. Przyznając się w jednym z listów do porażki, kompozytor stał się swoim najostrzejszym krytykiem.

V Symfonia powstała w ciągu zaledwie dwóch miesięcy 1888 r. Początkowo zarzucano dziełu brak przewodniej idei, choć w każdej z czterech części Czajkowski umieścił charakterystyczny temat-motto. Po raz pierwszy pojawia się on w partiach klarnetu, później zaś jest na różne sposoby przekształcany. Utwór ma charakter bardzo osobisty, co zdają się potwierdzać zachowane szczerkowo szkice programowe: „Introdukcja. Całkowite poddanie się losowi albo, co oznacza to samo, niezbadanym wyrokom Opatrzności. Allegro. I. Złorzeczenia, zwątpienia, skargi, wyrzuty... II. Czy mam się rzucić w objęcia wiary???” Z biegiem czasu zmienia się też perspektywa oceny dzieła, co jest potwierdzeniem tezy Hansa-Georga Gadamera, iż „subiektywne poglądy ludzi tkwiących w historii bywają rzadko albo nigdy tego rodzaju, by późniejsza historyczna ocena wydarzeń potwierdziła opinię, jaką mieli o nich współcześni”. Ważniejszym od niuansów konstrukcji okazały się „obraz niezłomnej woli pokonującej wszystkie przeszkody na drodze ku ostatecznemu zwycięstwu” oraz sama idea zmagania człowieka z tajemnicą Losu. Ta emocjonalność kompozycji nie tylko stanowiła wyraz osobowości Czajkowskiego czy emanację rosyjskiej kultury, lecz także była odpowiedzią na jedno z założeń epoki stawiającej uczucia w centrum wszelkiej sztuki.

Volodymyr Syvokhip

Muzykolog, dyrygent, działacz muzyczny i społeczny oraz organizator życia artystycznego Lwowa – od 25 lat jawi się jako aktywna i wpływowa postać w różnych dziedzinach muzyki. Jest absolwentem Konserwatorium Lwowskiego i Narodowej Akademii Nauk Ukrainy. Od 1990 r. przez 16 lat był sekretarzem wykonawczym Krajowej Unii Kompozytorów LU Ukraina, od 2006 r. – dyrektorem generalnym Filharmonii Lwowskiej. Od lat 90. XX w. pełni funkcję dyrygenta Lwowskiego Chóru Kameralnego

„Gloria”. Artysta jest też pedagogiem – wykłada we lwowskiej Państwowej Akademii Muzycznej im. M. Łysenki. Ponadto jest organizatorem znaczących wydarzeń muzycznych, takich jak „Kompozytorzy Ukrainy – pamięć o ofiarach głodu”, „Prezentacja twórczości Borysa Łososzyckiego”, festiwal Music of Ukrainian Foreign, Festiwal Łysenki we Lwowie czy odbywający się od 1995 r. Międzynarodowy Festiwal Muzyki Współczesnej „Kontrasty”, dzięki czemu cieszy się dużym uznaniem w kraju i za granicą.

Volodymyr Syvokhip, fot. archiwum artysty

Orkiestra Symfoniczna Lwowskiej Narodowej Filharmonii

Zespół istnieje już od ponad dwóch stuleci i jest kojarzony z takimi nazwiskami, jak J. Elsner, J.M. Galus, F.X. Mozart, K. Lipiński, J. Bashni, K. Mikuta, M. i A. Sottys, L. Czeliński, H. Jarecki, H. Melcer-Szczawiński. Na początku XX w. podczas występów we Lwowie orkiestrę prowadzili G. Mahler, R. Strauss i R. Leoncavallo. W 1933 r. orkiestra została przekształcona w zespół filharmoniczny, którym pozostaje do dziś. W grudniu 1939 r. nowy rząd ZSRR „ustanowił” orkiestrę symfoniczną (pracującą pod dyktando I. Bola i M. Kolessy) przy Związku Regionalnego Komitetu Radiowego we Lwowie, która

wznowiła swoją działalność po wojnie. Zespół należy do największych w kraju i jest dobrze znany także daleko poza Ukrainą. Dziś orkiestra z powodzeniem koncertuje w Polsce, Włoszech, Hiszpanii, Francji, Szwajcarii, Niemczech i Holandii. Od 2016 r. głównym dyrygentem i dyrektorem artystycznym zespołu jest Taras Krysa (Amerykanin ukraińskiego pochodzenia), a funkcję koncertmistrzów pełnią Marko Komonko i Oleksandr Bozhyk. Orkiestra jest doświadczonym zespołem artystycznym, który zachowuje najlepsze zawodowe tradycje wykonawstwa europejskiego i z powodzeniem reprezentuje Filharmonię Lwowską, wykonując muzykę na niezwykle wysokim poziomie.

Orkiestra Symfoniczna Lwowskiej Narodowej Filharmonii, fot. archiwum zespołu

Organizator:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Sponsor NFM:

